

Taide on meidän

KOTI UNIVERSUMISSA

J-P Metsävainion taidekaappi päiväkodeille

Koti universumissa

Sinunkin kotisi on universumissa.

Universumi eli maailmankaikkeus on kuin todella iso laatikko, joka sisältää kaiken: maapallon, tähdet, kuun, auringon, pilvet, kasvit, eläimet ja kaikki meidät ihmisetkin! Se on niin iso, ettei sen reunoja edes näy.

Meidän kotimme on Maapallolla, joka pyörii lämmittävän auringon ympärillä. Ja Maapallo on yksi monista palloista, joita kutsutaan planeetoiksi. Kaikki nämä pallot ja tähdet leikkivät yhdessä suuressa avaruudessa, joka on universumin sisällä. Vaikka tämä universumi on valtava, meillä on oma paikkamme siinä.

Tule mukaan leikkiin, avaruusmatkaaja!

(Tekstin voi lukea lapsille ääneen.)

Soul Nebula, IC1848

Taidekaapin käyttöohjeet

Luethan tämän ohjemateriaalin ennen kuin tutustut taidekaappiin lapsiryhmäsi kanssa. Materiaali sisältää ohjeet päiväkodin henkilökunnalle kaapin esillepanosta ja sen pedagogisista tehtävistä. Tehtäviä voi soveltaa kullekin lapsiryhmälle sopivaksi sekä valita tehtävistä mieluisimmat.

Taidekaapin laina-aika on kaksi viikkoa. Taidemuseon museomestarit huolehtivat taidekaapin kuljetuksesta päiväkodille ja takaisin. Päiväkodin henkilökunta huolehtii taidekaapin esillepanosta, sen turvallisuudesta sekä säilyttämisestä laina-ajan.

Varaathan taidekaapille riittävästi tilaa. Kaapin korkeus on 98 cm, syvyys 63 cm ja leveys ovet suljettuna 120 cm ja ovet auki 214 cm.

Tämä oheismateriaali on saatavilla myös sähköisesti Oulun taidemuseon nettisivuilta:

<https://ouluntaidemuseo.fi/palvelu/koti-universumissa/>

<https://ouluntaidemuseo.fi/en/services/koti-universumissa/>

Apua tarvitessasi tai mahdollisista puutteista ilmoittaaksesi ota yhteyttä:

eerika.arposalo@ouka.fi
040 6207612

laura.lampinen@ouka.fi
044 7037475

Avaaminen ja näytteille asettaminen:

- Laatikossa olevan sähköjohdon avulla saat kaappiin valaistuksen. Virtakytkin on kaapin vasemmalla ulkosivulla. Valo kannattaa käydä laittamassa päälle ennen kuin avaa ovet lasten kanssa. Huone saa olla muutoin hämärä tunnelman luomiseksi.
- Alkutoruttelun jälkeen avaa etuovissa olevat salvat ja avaa kaapin ovet levälleen.
- Lukitse avatut ovet paikoilleen niiden takana yläreunassa olevilla hakasilla.
- Taidekaapin yläosassa on muistipeli, palapeli ja muuta käyttöön ja koskettamiseen tarkoitettuja materiaaleja.
- Pidä taidekaapin ovia avoinna vain tarkastelun ja työskentelyn ajan, jotta teokset eivät vahingoitu.
- Ethän koske taidekaapin teoksiin. Voit esimerkiksi laittaa lattiaan maalarinteipillä rajan, jota lähemmäs lapset eivät istuudu.

Kaapin yläosassa olevat materiaalit:

Tehtäväkansio

Muistipeli

Palapeli x 3

Pumpattavia planeettoja x 4. Pumppu. Paikkatarroja.

Kiitos, että käsittelette näitä kunnioittavasti!

Taiteilijaesittely

Avaruuskuvaaja J-P Metsävainion koti on universumissa, Maapallolla ja Oulussa. Häntä on pitkään kiehtonut avaruus ja sen tallentaminen ja tutkailu valokuvaamalla. Metsävainion intohimo on tuoda esiin kosmisia maisemia ja tunnelmia. Noin kolmekymmentä vuotta sitten hän hankki pienen teleskoopin ja hurmaantui sen läpi nähdystä todellisuudesta. Taiteilija hänessä halusi heti vangita kuvaksi näkemänsä tunnelman ja näkymän, ja sitä hän tekee edelleen vuosikymmenten jälkeenkin. Heijastavan kaukoputken avulla Metsävainio valokuvaa yötaivaan monimutkaisia yksityiskohtia. Kohteet, asettelut ja visuaalisen tarinan elementit hän valitsee taiteellisten mieltymystensä perusteella.

Kuva: Timo Heikkala

Koti universumissa -taidekaapin taustaa

Oulun kaupungin päiväkodeilta on toivottu pitkään avaruussaiheista taidekaappia. Pyytäessämme valokuvaaja J-P Metsävainiota taiteilijaksi, hän kommentoi, että ”kyllä sinne kaappiin maailma syntyy, jos ei peräti maailmankaikkeus”. Metsävainio kertoo, että taidekaapin etuosan tähdet ovat oman galaksimme tähtiä ja niiden takana ovat muut galaksit. Galaksi on kuin valtavan iso tähtiperhe ja oman galaksimme nimi on Linnunrata.

Koti universumissa -taidekaapin valokuvat ovat otettu 30 vuoden aikana. Metsävainion päämäärä on paljastaa kosmista kauneutta ja runoutta. Kun tiede kohtaa taiteen, lopputulos voi olla enemmän kuin kumpikaan yksinään voisi ikinä olla. Metsävainio kertoo, että ”taidekaapin teeman, Koti universumissa, tarkoitus on näyttää katsojalle väläys siitä todellisuudesta, jonka keskellä me kaikki elämme, useimmiten tiedostamatta sitä lainkaan. Aina kun katsomme universumia, se katsoo meitä takaisin ja kertoo salaisuuksiaan meille.”

Tehtävä: Avaruusruno ja leikkiohjeet

Peppu penkkiin, pöks
Turvavyö kiinni, tiks
Kengän jalkaan, kops
Nojaa eteen, nops

Sujahda lahkeisiin, suih sai
Hihat vielä, viuh vauh
Vetoketju kiinni, siuh sauh
Kypärä päähän, puuuuuh!

Risti kädet rinnalle,
valmiina avaruusmatkalle:

10 - 9 - 8 - 7 - 6 - 5 - 4 - 3 - 2 - 1 -

Nolla!

(Arposalo, E. 2025)

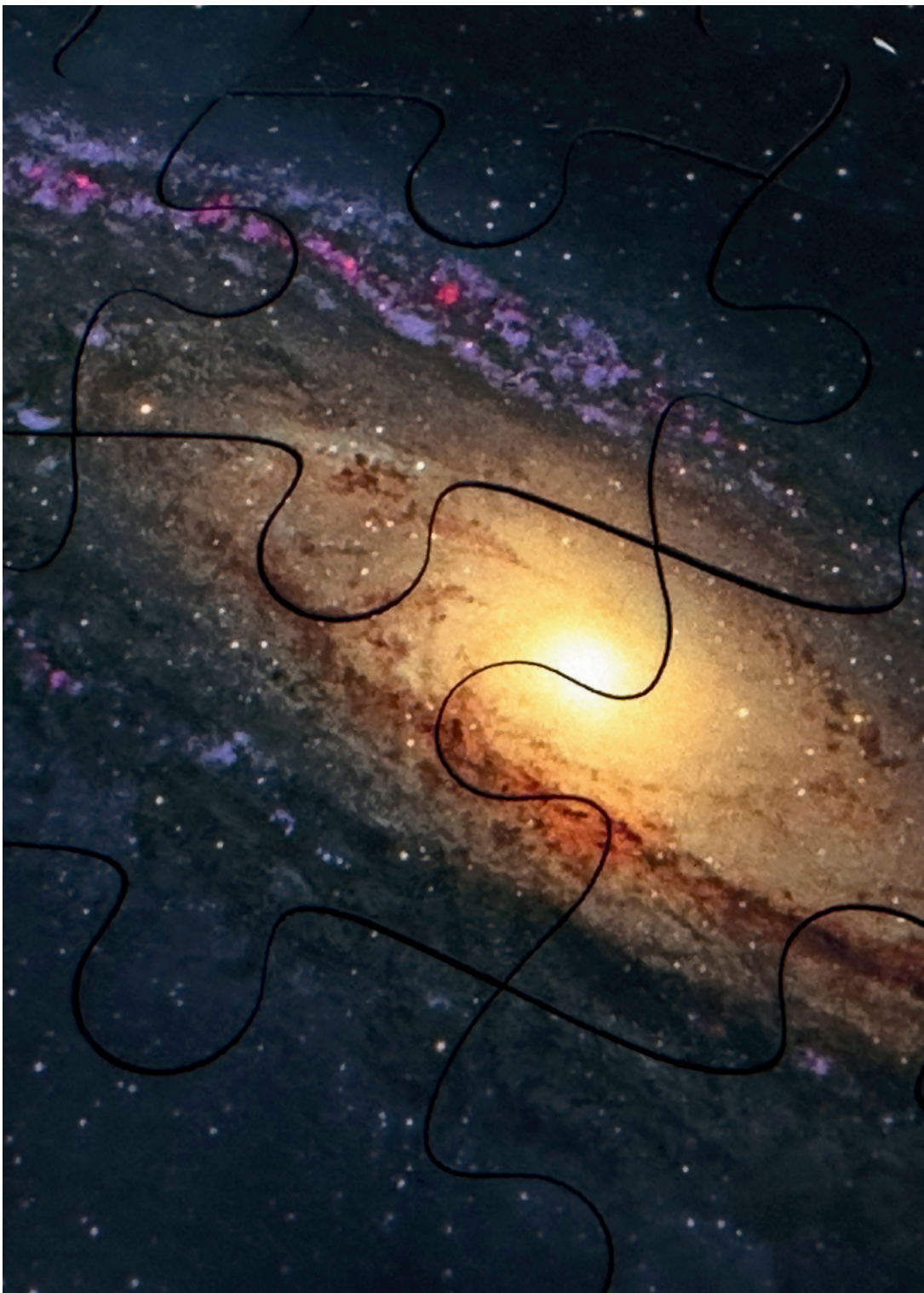
Istu alas
Vedä turvavyö kiinni
Kopauta kantapäillä lattiaan
Nojaa hieman eteenpäin

Silitä molemmat jalat varpaista lonkkiin
Silitä molemmat kädet sormista olkapäihin
Silitä vatsasta kaulalle saakka vetoketjua vetäen
Silitä pääläeltä kaulalle painaen kypärä tiukasti päähän

Tuo kämmenet rintakehälle ristikkäin
Nyökkää päällä valmiuden merkiksi

Lasketaan yhteen ääneen 10:stä aloittaen kovalla
äänellä, ykkösen kohdalla kuiskaten äänettömästi

Nollan kohdalla kädet sinkoavat ilmaan kämmenet
yhdessä ja kaikki saavat tehdä suullaan räjähdysääniä

Tehtävä: Palapeli

J-P Metsävainio on suunnitellut kolmesta ottamastaan valokuvasta palapelit: yhden mustavalkoisen ja kaksi värillistä.

Palapelit ovat kukin 30 palan palapelejä.

Tehtävä: Muistipeli

Asettele Metsävainion valokuvista tehdyt muistipelin palaset ylösalaisin. Kääntäkää vuorotellen kaksi korttia ja koettakaa löytää parit. Parit saatuaan saa jatkaa vuoroaan. Jos pareja ei löydy, vuoro siirtyy seuraavalle.

Tehtävä: Etsi kuva

Tämä tehtävä kannattaa tehdä kaapinovek kiinni.

Asetutaan istumaan taidekaapin äärelle. Kukin lapsi saa vuorollaan yhden muistipelin kortin käteensä. Kortin saatuaan, lapsi saa nousta seisomaan kortin kanssa ja lähteä kiertämään taidekaappia ja etsimään reunan pikkukuvista samanlaista.

Tehtävä: Planeettalaulu

Vaarilla on saari -melodia (säv. Marjatta Pokela, 1966)

“Merkurius, Venus, Maa sekä Mars
Merkurius, Venus, Maa sekä Mars

Jupiter ja Saturnus, Uranus ja Neptunus,
on vielä Plutokin, kääpiöplaneetta

Jupiter ja Saturnus, Uranus ja Neptunus,
on vielä Plutokin, kääpiöplaneetta”

Tietopaketti

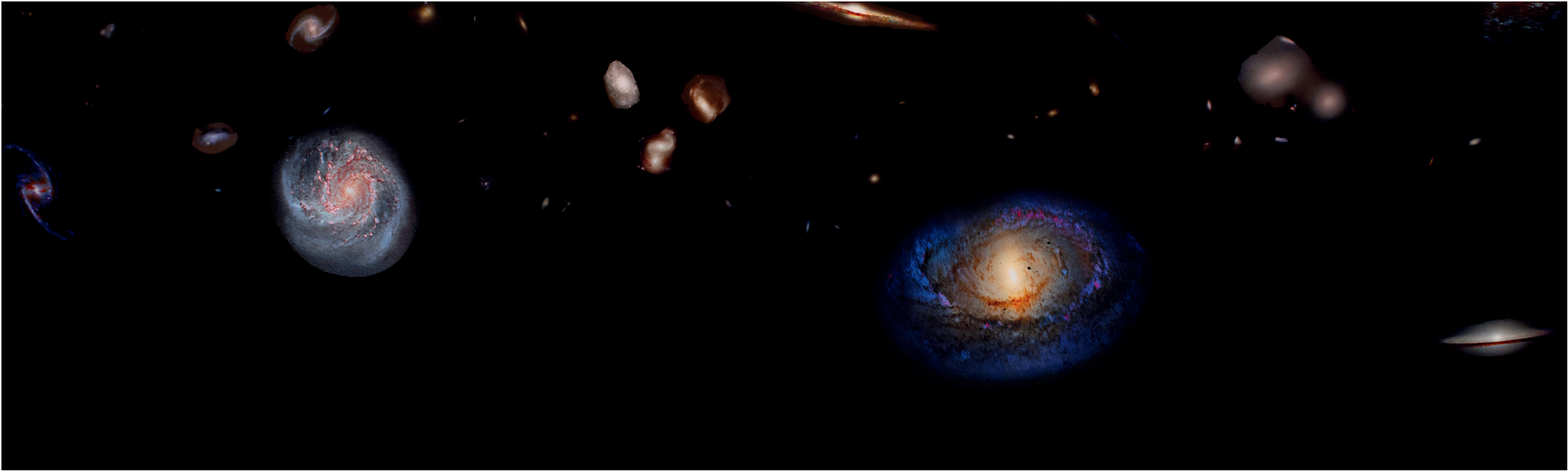
Tiesitkö, että laulun neljä ensimmäistä planeettaa auringosta eli Merkurius, Venus, Maa sekä Mars ovat niin kutsuttuja kiviplaneettoja, sillä ne koostuvat kivistä ja metalleista?

Jupiter ja Saturnus ovat valtavia kaasuplaneettoja vailla kovaa pintaa.

Uranus ja Neptunus ovat kaukana auringosta, joten ne ovat jääplaneettoja ja niissä on paljon jäätä.

Pluto ei ole oikeastaan oikea planeetta, vaan kääpiöplaneetta.

Tehtävä: Planeettapallot

Kaapin mukana kulkee neljä erilaista ja erikokoista pumpattavaa planeettapalloa: Punainen kiviplaneetta Mars, kaasuplaneetta Saturnus renkaineen, turkoosi jääplaneetta Uranus sekä pienin kääpiöplaneetta Pluto.

Menkää tilaan, jossa lapset voivat viipottaa. Laita musiikki soimaan ja avaruusseikkailijat saavat lähteä raketeillaan vinhaa vauhtia tilaan. Kun musiikki lakkaa, nosta yksi planeetoista ylös ja huudahda kivi-, kaasu, jää- tai kääpiöplaneetta. Laita kunkin planeetan musiikki soimaan.

- Mars (kiviplaneetta): Hypitään kivien yli .
- Saturnus (kaasuplaneetta): Leijutaan hitaasti kuin kaasupilvessä pyörähdellen.
- Uranus (jääplaneetta): Liikutaan liukkaasti kuin jäällä liukuvien liikkein.
- Pluto (kääpiöplaneetta): Kyykistytään pieniksi ja liikutaan mahdollisimman pieninä.

Soul Nebula, IC1848

Avaruusmusiikkia

Pixabay.com:ista löytyy tekijänoikeusvapaata musiikkia hakusanalla avaruus. Ehdotelmia:

KAAPIN AVAUSTUNNELMOINTIA:
ILexin_Music: Interstellar Space

AVARUUSRAKETTIJUOKSU:
ValentinaLópezz :Cosmic Expedition

KIVIPANEETTA:
ViraMiller: Galactic Voyage

KAASUPLANEETTA :
Lexin_Music: Cinematic Cello

JÄÄPLANEETTA:
DELOSound: Space Ambient Cinematic

KÄÄPIÖPLANEETTA:
moodmode: Level IV

Tietopaketti

Planeetat on nimetty vanhanajan antiikin jumalien mukaan:

Merkurius - kaupankäynnin jumala

Venus - rakkauden jumala

Tellus eli Maa - maan jumalatar

Mars - sodan jumala

Jupiter - ukkosen jumala

Saturnus - maanviljelyksen jumala

Uranus - taivaan jumala

Neptunus - meren jumala

Tehtävä: Piirrä ja väritä

Jo kauan aikaa sitten ihmiset uskoivat, että taivaalla ja luonnossa asui voimakkaita olentoja tai hahmoja, joita he kutsuivat jumaliksi. He ajattelivat, että jokaisella jumalalla on oma tehtävänsä. Auringonjumala toi valoa, merenjumala huolehti meristä ja yksi piti huolta rakkaudesta. Kun ihmiset löysivät planeettoja, he antoivat niille jumalten nimiä, koska se tuntui jännittävältä ja kunnioittavalta.

Piirrä ja väritä hahmo, joka huolehtii auringosta, merestä tai rakkaudesta.

Tehtävä: Tee oma kuu

Piirrä ympyräkuu kartonkiin käyttäen apuna vaikka sopivan kokoista kulhoa. Leikkaa irti. Voit kiinnittää kartongin toiselta puolelta maalarinteipillä alustaan.

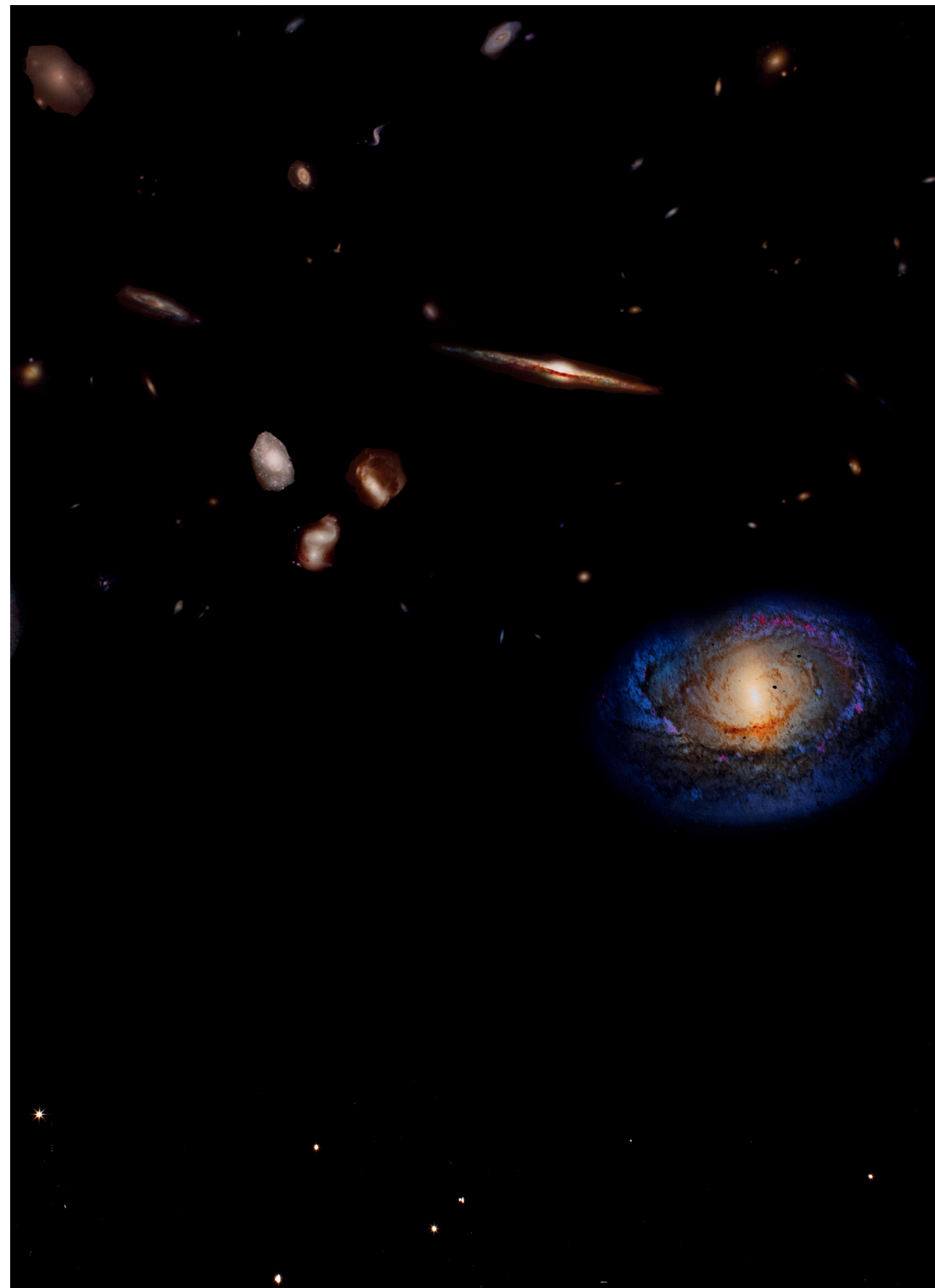
Levitä askarteluliima (esim. Erikeeper) kartongille. Voit ikään kuin maalaten levittää sitä sormella tai vanupuikolla.

Ripottele liiman päälle suolaa ja suolakiteitä.

Anna kuivua muutaman päivän.

Maalaa teos vesivärein.

Teoksen voi tehdä myös mustalle pohjalle ja halutessaan jättää sen maalaamatta.

Olette aina tervetulleita taidemuseolle!

Meillä on seuraavaa tarjontaa ryhmäkäyntinne rikastamiseksi:

TAIDEPAJAT JA TOIMINNALLISET OPASTUKSET

Oulun taidemuseo järjestää sopimuksen mukaan taidepajoja ja toiminnallisia opastuksia kulloinkin meneillään oleviin näyttelyihin. Työpajan sisältö ja kesto on muokattavissa varaajan toiveiden mukaisesti.

HINNASTO

Toiminnallinen opastus 50 €

Työpajat 15 € / lapsi

Tarjoamamme taidepajakokonaisuudet löydät täältä:

<https://ouluntaidemuseo.fi/taidepajat/>

MUKSUBOXIT OMATOIMIKIERROKSELLE

Muksuboxit on tarkoitettu museovieraiden, niin päiväkotien kuin perheidenkin omatoimisen museokierroksen osaksi. Boxit sisältävät näyttelyn teosten äärellä tehtäviä pieniä tehtäviä ja sekä kartan, jonka avulla näyttelysaleissa suunnistetaan tehtävältä toiselle. Tehtäviä voi suorittaa pienryhmissä yhdessä ohjaajan kanssa. Muksuboxit ovat vapaasti saatavilla näyttelyn yhteydessä, ja ne voi myös varata etukäteen asiakaspalvelustamme info.taidemuseo@ouka.fi. Muksuboxien sisällöt ovat vaihtuvia. Sisältö on ennakolta tutustuttavissa verkkosivuillamme.

Omatoiminen vierailu taidemuseossa on päiväkotiryhmille ohjaajineen ilmainen. Muistathan kuitenkin ottaa yhteyttä taidemuseon asiakaspalveluun ja sopia ryhmänne vierailusta etukäteen, jotta mahdollistamme miellyttävän vierailukokemuksen kaikille ryhmille. Samalla voitte myös sopia mahdollisista lainamateriaaleista, kuten istuin- ja piirtoalustoista sekä muksuboxeista vierailunne ajaksi.

Työpaja- ja opastusvaraukset sekä hintatiedustelut:
laura.lampinen@ouka.fi.

Ryhmäkäynnin ilmoittaminen sekä lainamateriaaleista sopiminen omatoimisen käynnin yhteyteen:
info.taidemuseo@ouka.fi / 044 703 7471 .

Palautteenne on meille tärkeää

Kävijämäärien tilastointi on meille tärkeää niin paikallista kuin valtakunnallista museotilastointia varten sekä taidekaapin jatkuvuuden turvaamiseksi. Lisäksi haluamme saada palautetta ja mielipiteitänne taidekaapin lainaukseen liittyen, jotta voimme kehittää toimintaamme palvelemaan varhaiskasvatusta entistä paremmin. Pyydämme päiväkodin yhteyshenkilöä täyttämään oheisesta linkkiosoitteesta tai kaapin yläosasta löytyvän QR-koodin kautta palautekyselyn, jossa ilmoitetaan myös kävijöiden lukumäärä.

[Palautekysely](#).

Kiitos, kun vastaat!

Ystävällisin terveisin: Museolehtorit
Eerika Arposalo & Laura Lampinen

Koti universumissa - avaruusaiheisia kirjoja lapsille!

Kuvakirjoja

Julia Donaldson: **Krinit ja krunat**

Oliver Jeffers: **Ystävä avaruudessa**

Anssi Keränen: **Avaruuskoira Ekku ja oikutteleva Onni**

Torben Kuhlmann: **Armstrong: Erään hiiren kuuseikkailu**

Sharon Rentta: **Eläinseikkailijat: Stella ja huima kuulento**

Petri Tamminen: **Kun kohtaat avaruusolennon: viisi tärkeää ohjetta**

David Walliams: **Ensimmäinen virtahepo kuussa**

Helpohkoja tietokirjoja

Hannah Abbo: 101 asiaa avaruudesta: etsi, löydä, yhdistä

Laura Cowan: Et ikinä arvaa tätä kaikkea avaruudesta

Tero Hiekkalinna: **Avaruus nyt!**

Tom Jackson: **Matkaopas avaruuteen: huima seikkailu maasta avaruuden ääriin**

Kissat tykkää tähtitieteestä

Mauri Kunnas: **Pieni avaruuskirja**

Tony Mitton: Komea kuulento

Aapo Ravantti: Aurinkokunnan arvoitukset

